

УДК 379.85:908:7:37

DOI <https://doi.org/10.32782/ART/2025-1-12>

РОЛЬ МИСТЕЦТВА ТА МИСТЕЦЬКОГО КРАЇНОЗНАВСТВА ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Новікова Анна Віталіївна

кандидат сільськогосподарських наук,
старший викладач кафедри туризму
Сумського національного аграрного університету
ORCID ID: 0000-0003-1515-5593
anovikova1208@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню ролі мистецтва та мистецького країнознавства у професійній підготовці фахівців туристичної галузі. Розглядаються сучасні виклики та потреби ринку праці у сфері культурного туризму, які вимагають від фахівців не лише організації подорожей, а й глибокого розуміння та інтерпретації культурної спадщини різних країн і регіонів. Проаналізовано існуючий розрив між теоретичною підготовкою студентів та практичними навичками, необхідними для ефективної роботи в цій галузі, зокрема, уміння аналізувати мистецькі об'єкти, створювати культурно-пізнавальні маршрути та забезпечувати автентичний культурний досвід для туристів.

Стаття обґрунтовує необхідність інтеграції мистецького країнознавства в навчальні програми закладів вищої освіти, спираючись на аналіз праць вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері туризму, культурології та педагогіки. Зроблено огляд ключових теоретичних засад та методичних підходів до вивчення мистецької спадщини, акцентуючи увагу на міждисциплінарному характері цієї галузі знань, яка поєднує елементи історії, географії, мистецтвознавства та етнології.

У статті детально охарактеризовано структуру компетентностей, які необхідно сформувати у майбутніх фахівців туристичної галузі для успішної діяльності у сфері культурного туризму. Виділено когнітивні компетентності, пов'язані з ґрунтовними знаннями про мистецькі стилі, епохи та об'єкти, функціональні компетентності, спрямовані на розвиток умінь аналізувати, проектувати та організовувати туристичні продукти, міжкультурні компетентності, необхідні для ефективної взаємодії з туристами з різних культурних середовищ, а також цифрові компетентності, що забезпечують використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності.

Окрему увагу приділено обґрунтуванню інноваційних методичних підходів до викладання мистецького країнознавства, таких як інтеграційний, проблемно-орієнтований, кейс-метод, проєктна діяльність та використання цифрових технологій. Розглядаються приклади ефективного застосування віртуальних екскурсій, інтерактивних карт, 3D-моделювання та мобільних додатків у навчальному процесі. Підкреслюється важливість посилення практичної складової навчання, включаючи навчальні практики в музеях та туристичних компаніях, участь у культурних проєктах, розробку реальних туристичних продуктів та міжнародні обміни.

Стаття також пропонує комплексний підхід до оцінювання сформованих компетентностей, який передбачає поєднання традиційних методів контролю з інноваційними формами, такими як портфоліо проєктів, симуляції, публічні презентації та експертна оцінка. Зроблено висновок про ключову роль мистецького країнознавства у підготовці фахівців туристичної галузі, здатних ефективно працювати у сфері культурного туризму та забезпечувати якісний та автентичний туристичний досвід для відвідувачів.

Ключові слова: мистецьке країнознавство, освіта, навчання, компетентності, оцінювання навчання, туризм.

THE ROLE OF ART AND ARTISTIC AREA STUDIES IN THE TRAINING OF TOURISM INDUSTRY SPECIALISTS

Anna Novikova

Sumy National Agrarian University

The article is devoted to the study of the role of art and artistic area studies in the professional training of tourism industry specialists. It examines current challenges and labor market needs in the field of cultural tourism, which require specialists not only to organize trips, but also to have a deep understanding and interpretation of the cultural heritage of different countries and regions. The existing gap between students' theoretical preparation and the practical skills necessary for effective work in this field, in particular, the

ability to analyze art objects, create cultural and cognitive routes, and provide an authentic cultural experience for tourists, is analyzed. The article justifies the need for the integration of artistic area studies into the curricula of higher education institutions, based on the analysis of the works of domestic and foreign scholars in the field of tourism, cultural studies and pedagogy. A review of the key theoretical foundations and methodological approaches to the study of artistic heritage is made, with an emphasis on the interdisciplinary nature of this field of knowledge, which combines elements of history, geography, art history and ethnology. The structure of competencies that need to be formed in future tourism industry specialists for successful activity in the field of cultural tourism is characterized in detail. Cognitive competencies, related to in-depth knowledge of artistic styles, eras and objects, functional competencies, aimed at developing the ability to analyze, design and organize tourism products, intercultural competencies, necessary for effective interaction with tourists from different cultural backgrounds, as well as digital competencies, that ensure the use of modern information technologies in professional activity, are distinguished. Particular attention is paid to the justification of innovative methodological approaches to the teaching of artistic area studies, such as the integrative, problem-oriented, case study, project-based learning, and the use of digital technologies. Examples of the effective use of virtual tours, interactive maps, 3D modeling, and mobile applications in the educational process are considered. The importance of strengthening the practical component of education, including internships in museums and tourism companies, participation in cultural projects, the development of real tourism products and international exchanges, is emphasized. The article also proposes a comprehensive approach to the assessment of formed competencies, which involves combining traditional control methods with innovative forms, such as a portfolio of projects, simulations, public presentations and expert assessment. The conclusion is made about the key role of artistic area studies in the training of tourism industry specialists, capable of working effectively in the field of cultural tourism and providing a high-quality and authentic tourist experience for visitors.

Key words: *artistic area studies, education, teaching, competencies, learning assessment, tourism.*

Постановка проблеми. У контексті глобалізації та зростаючої мобільності населення туристична індустрія стає однією з найбільш динамічних галузей світової економіки. Подорожі з метою ознайомлення з культурною спадщиною різних країн становлять значну частку туристичних поїздок, що зумовлює необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, які володіють глибокими знаннями у сфері мистецького країнознавства. Сучасний фахівець з туризму повинен не лише організовувати подорожі та забезпечувати комфортне перебування туристів, але й надавати якісну інформацію про мистецькі особливості країн та регіонів, вміти інтерпретувати культурні цінності та забезпечувати автентичний досвід для відвідувачів.

Однак, аналіз навчальних програм вітчизняних закладів вищої освіти свідчить про недостатню увагу до мистецького країнознавства як важливої складової професійної підготовки фахівців туристичної галузі. Існує значний розрив між теоретичними знаннями, які отримують студенти, та практичними навичками інтерпретації культурної спадщини, необхідними для успішної професійної діяльності. Крім того, швидкі зміни у світовій туристичній індустрії, поява нових форм культурного туризму та зростаючий інтерес до нематеріальної культурної спадщини вимагають постійного оновлення змісту та методів навчання мистецького країнознавства.

У цьому контексті актуальним є дослідження ролі мистецького країнознавства у підготовці фахівців туристичної галузі, визначення ключових компетентностей, які мають бути сформо-

вані у студентів, та розробка ефективних методик викладання цієї дисципліни з урахуванням сучасних вимог ринку праці та тенденцій розвитку культурного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика мистецького країнознавства та його ролі в підготовці фахівців туристичної галузі є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичні засади туристичного країнознавства розроблені у працях Бейдика О. О., який визначає методологічні основи аналізу рекреаційно-туристських ресурсів та їх класифікацію (Бейдик, 2001). Любіцева О. О. досліджує геопросторові аспекти туристичного ринку та регіональні особливості розвитку туризму (Любіцева, 2002), а Ковальчук І. П. акцентує увагу на регіональному вимірі туристичного країнознавства (Ковальчук, 2015).

Педагогічні аспекти підготовки фахівців туристичної галузі висвітлені у працях Головенкіна В. П., який розглядає методичні підходи до організації навчального процесу у вищій школі (Головенкін, 2019) та Скрипченко І. Т., яка досліджує інноваційні технології в туристичній освіті (Скрипченко, 2019).

У зарубіжній науковій літературі питання взаємозв'язку культури, мистецтва та туризму розглядаються у працях Гретцель У. та Мазанека Дж., які аналізують роль інноваційних технологій у презентації культурних цінностей у туризмі (Gretzel U & Mazanec J. A., 2022). Презенца А., Камілло А. та Спландіані С. досліджують цифрову трансформацію та інновації в управлінні туристичними дестинаціями (Presenza A., Camillo A.

& Splendiani S., 2021). Фіменія-Серра Ф. та Нойхофер Б. вивчають технологічно-орієнтовані інновації в туристичній галузі (Femenia-Serra F. & Neuhofer B., 2022). Еггер Р. та Гальвез-Родрігес М. аналізують перспективи застосування штучного інтелекту в культурному туризмі (Egger R. & Gálvez-Rodríguez M. D. M., 2021), а Сігала М. розглядає трансформаційні рамки для майбутнього управління та маркетингу туризму в контексті пандемії COVID-19 (Sigala M., 2022).

Аналіз публікацій свідчить про значний інтерес до проблематики туристичного країнознавства та культурного туризму, проте питання інтеграції мистецького країнознавства у професійну підготовку фахівців туристичної галузі залишається недостатньо дослідженим. Більшість праць зосереджена на загальних аспектах туристичного країнознавства, а мистецька складова часто розглядається побіжно або фрагментарно. Водночас, недостатньо уваги приділяється формуванню у майбутніх фахівців компетентностей, пов'язаних із розумінням та інтерпретацією мистецьких явищ різних країн та регіонів, умінням використовувати ці знання у практичній діяльності.

Мета статті. Визначення ролі мистецтва та мистецького країнознавства у професійній підготовці фахівців туристичної галузі, обґрунтування теоретичних засад та розробка методичних підходів до викладання дисципліни з урахуванням сучасних тенденцій розвитку культурного туризму та вимог ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Мистецьке країнознавство є важливою складовою туристичного країнознавства, яке зосереджується на вивченні мистецьких традицій, пам'яток, закладів культури та сучасних мистецьких явищ різних країн та регіонів світу. На відміну від загального країнознавства, яке охоплює широкий спектр географічних, історичних, економічних та соціально-політичних аспектів, мистецьке країнознавство фокусується на художніх особливостях та культурній ідентичності народів, що є особливо цінним для розвитку культурного туризму.

Культурний туризм, який включає відвідування історичних пам'яток, музеїв, галерей, театрів, фестивалів та інших культурних заходів, становить значну частку світового туристичного ринку. За даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), близько 40% міжнародних туристичних подорожей мають культурну складову. Це зумовлює необхідність підготовки фахівців, які володіють глибокими знаннями у сфері мистецького країнознавства та вміють їх ефективно застосовувати у професійній діяльності.

Значення мистецького країнознавства у підготовці фахівців туристичної галузі полягає у формуванні у них: розуміння культурного різноманіття світу та поваги до культурних цінностей

різних народів; здатності ідентифікувати та інтерпретувати мистецькі явища різних епох та регіонів; вміння розробляти культурно-пізнавальні маршрути з урахуванням мистецьких особливостей DESTINATION; навичок презентації культурної спадщини в контексті туристичного продукту; міжкультурної компетентності, необхідної для взаємодії з представниками різних культур.

На основі аналізу сучасних вимог до фахівців туристичної галузі та тенденцій розвитку культурного туризму можна визначити ключові компетентності, які мають бути сформовані у студентів у процесі вивчення мистецького країнознавства:

1. Когнітивні компетентності: знання основних мистецьких стилів, напрямів та шкіл різних країн та епох; розуміння взаємозв'язку між культурно-історичними процесами та розвитком мистецтва; знання найважливіших мистецьких пам'яток, музеїв, галерей та інших закладів культури різних країн; обізнаність щодо нематеріальної культурної спадщини (традиції, обряди, фестивалі тощо); розуміння сучасних тенденцій розвитку мистецтва та їх впливу на туристичну привабливість DESTINATION.

2. Функціональні компетентності: вміння аналізувати мистецький потенціал туристичних DESTINATION; здатність розробляти культурно-пізнавальні туристичні маршрути з урахуванням мистецьких особливостей регіонів; навички створення інформаційних матеріалів про мистецькі об'єкти та явища; вміння проводити екскурсії мистецькознавчого характеру; здатність організовувати відвідування культурних заходів та закладів.

3. Міжкультурні компетентності: розуміння культурних кодів та символів різних народів; повага до культурного різноманіття та толерантність;

здатність адаптувати презентацію мистецьких об'єктів до потреб та очікувань туристів з різних культурних середовищ; вміння інтерпретувати культурні відмінності та пояснювати їх туристам.

4. Цифрові компетентності: навички використання цифрових технологій для презентації мистецьких об'єктів; вміння працювати з віртуальними музеями та галереями; здатність використовувати технології доповненої та віртуальної реальності для покращення туристичного досвіду; вміння створювати мультимедійний контент культурно-мистецької тематики.

Формування цих компетентностей вимагає розробки комплексної програми навчання мистецького країнознавства, яка б поєднувала теоретичну підготовку з практичною діяльністю та застосуванням сучасних освітніх технологій.

На основі аналізу сучасних освітніх практик та враховуючи специфіку мистецького країнознавства, можна запропонувати такі методичні підходи до його викладання:

1.Інтеграційний підхід, який передбачає поєднання знань з різних галузей (мистецтвознавства, історії, географії, культурології, етнології) для формування цілісного уявлення про мистецькі особливості різних країн та регіонів. Цей підхід може реалізовуватися через міждисциплінарні курси, інтегровані лекції та семінари, а також проектну діяльність, яка вимагає застосування знань з різних дисциплін.

2.Проблемно-орієнтований підхід, який передбачає формулювання проблемних ситуацій, пов'язаних з організацією культурного туризму, та пошук шляхів їх вирішення. Наприклад, студентам може бути запропоновано розробити програму відвідування музеїв певного регіону з урахуванням інтересів різних категорій туристів або розробити стратегію популяризації маловідомих мистецьких пам'яток.

3.Кейс-метод, який передбачає аналіз конкретних ситуацій з практики культурного туризму та розробку рекомендацій щодо їх вирішення. Кейси можуть стосуватися як успішних практик (наприклад, організація мистецьких фестивалів, які стали туристичними атракціями), так і проблемних ситуацій (наприклад, надмірне туристичне навантаження на мистецькі пам'ятки).

4.Проектна діяльність, яка передбачає розробку студентами власних проектів у сфері культурного туризму. Це можуть бути віртуальні екскурсії мистецькими пам'ятками певного регіону, розробка тематичних туристичних маршрутів, створення інформаційних матеріалів про мистецькі об'єкти тощо.

5.Використання цифрових технологій, які дозволяють візуалізувати мистецькі об'єкти та явища, створювати віртуальні екскурсії, використовувати технології доповненої та віртуальної реальності для імітації відвідування музеїв та галерей.

6.Залучення фахівців-практиків (музейних працівників, акторів театру, музикантів, екскурсоводів, організаторів культурних заходів) до навчального процесу для передачі практичного досвіду та формування у студентів уявлення про реальні потреби ринку праці.

Ефективність цих методичних підходів може бути підвищена за рахунок їх комбінування та адаптації до конкретних освітніх завдань та умов навчання.

Сучасні технологічні досягнення відкривають нові можливості для викладання мистецького країнознавства та формування у студентів необхідних компетентностей. Серед найбільш перспективних інноваційних освітніх технологій у цій сфері можна виділити:

1.Віртуальні та доповнені екскурсії, які дозволяють студентам "відвідувати" музеї, галереї та мистецькі пам'ятки різних країн, не виходячи з

аудиторії. Ці технології особливо актуальні в умовах обмеженості можливостей для реальних подорожей та для ознайомлення з віддаленими або важкодоступними об'єктами.

2.Інтерактивні карти та атласи мистецьких об'єктів, які дозволяють візуалізувати просторове розміщення культурних пам'яток, прослідкувати поширення мистецьких стилів та напрямів, а також спланувати культурно-пізнавальні маршрути.

3.3D-моделювання та реконструкції, які дають можливість відтворити вигляд зруйнованих або пошкоджених пам'яток, показати їх еволюцію в часі, а також створити віртуальні моделі музейних експонатів для детального вивчення.

4.Мобільні додатки та QR-коди, які можуть бути використані для створення інтерактивних навчальних матеріалів, що поєднують текстову інформацію з аудіовізуальним контентом та забезпечують доступ до додаткових ресурсів.

5.Онлайн-платформи для колаборативного навчання, які дозволяють студентам спільно працювати над проектами, обмінюватися інформацією та ресурсами, а також взаємодіяти з викладачами та експертами-митцями в реальному часі.

6.Гейміфікація навчального процесу, яка передбачає використання ігрових елементів для підвищення мотивації та залучення студентів до навчання. Наприклад, це можуть бути віртуальні квести мистецькими пам'ятками, інтерактивні вікторини з питаннями про мистецькі об'єкти різних країн, симуляції розробки туристичних маршрутів тощо.

7.Технології штучного інтелекту, які можуть бути використані для створення персоналізованих навчальних траєкторій, рекомендації релевантних ресурсів та автоматизованої оцінки знань студентів.

Впровадження цих технологій у навчальний процес вимагає відповідної технічної інфраструктури, підготовки викладачів та розробки спеціалізованих навчальних матеріалів, але дає значні переваги у формуванні сучасних компетентностей майбутніх фахівців туристичної галузі.

Важливою умовою ефективної підготовки фахівців туристичної галузі у сфері мистецького країнознавства є посилення практичної складової навчання. Це може бути реалізовано через:

1.Навчальні практики в музеях, галереях, театрах, філармоніях, туристичних компаніях, які спеціалізуються на культурному туризмі. Під час таких практик студенти мають можливість ознайомитися з реальною діяльністю закладів культури та туристичних організацій, взяти участь у проведенні екскурсій, організації культурних заходів, розробці туристичних маршрутів.

2.Участь у культурних проектах та заходах (фестивалях, виставках, конференціях), що дозволяє студентам отримати практичний досвід орга-

нізації та проведення заходів культурно-мистецького спрямування, а також налагодити професійні контакти у сфері культури та туризму.

3. Розробка реальних туристичних продуктів на основі мистецьких об'єктів та явищ свого регіону. Це можуть бути екскурсійні маршрути, інформаційні матеріали, проекти розвитку культурного туризму в конкретних DESTINATIONAХ.

4. Міжнародні обміни та стажування, які дають можливість студентам ознайомитися з мистецькою спадщиною інших країн, вивчити досвід організації культурного туризму за кордоном та встановити міжнародні професійні контакти.

5. Співпраця з місцевими громадами та закладами культури у розробці та реалізації проектів з популяризації мистецької спадщини та розвитку культурного туризму.

Такий практично орієнтований підхід до навчання мистецького країнознавства дозволяє подолати розрив між теоретичними знаннями та практичними навичками студентів, забезпечити їх готовність до професійної діяльності у сфері культурного туризму.

Ефективна підготовка фахівців туристичної галузі у сфері мистецького країнознавства передбачає розробку адекватних методів оцінювання сформованих компетентностей. Традиційні форми контролю (тести, контрольні роботи, усні опитування) можуть бути недостатніми для оцінки складних компетентностей, пов'язаних з аналізом, інтерпретацією та презентацією мистецьких явищ.

Можна запропонувати такі інноваційні форми оцінювання:

1. Портфоліо проектів, яке містить розроблені студентом культурно-пізнавальні та мистецькі маршрути, інформаційні матеріали, презентації об'єктів тощо.

2. Симуляції та рольові ігри, які дозволяють оцінити здатність студентів застосовувати свої знання та навички в умовах, наближених до реальних професійних ситуацій.

3. Публічні презентації та захисти проектів, які дають можливість оцінити не лише зміст розроблених матеріалів, але й комунікативні навички студентів, їх вміння презентувати мистецькі об'єкти та явища.

4. Експертна оцінка з боку фахівців-практиків (музейних працівників, екскурсоводів, туристичних менеджерів), які можуть оцінити якість та практичну значущість розроблених студентами матеріалів.

5. Самооцінка та взаємооцінка студентів, які сприяють розвитку рефлексивних навичок та критичного мислення.

Комплексне використання різних форм оцінювання дозволяє отримати об'єктивну картину сформованості компетентностей студентів у сфері мистецького країнознавства та визначити напрями для подальшого вдосконалення навчального процесу.

Висновки. Мистецтво та мистецьке країнознавство відіграє ключову роль у професійній підготовці фахівців туристичної галузі, забезпечуючи формування у них компетентностей, необхідних для успішної діяльності у сфері культурного туризму. Воно дає змогу майбутнім фахівцям розуміти культурне різноманіття світу, інтерпретувати мистецькі явища різних країн та регіонів, розробляти якісні туристичні продукти на основі мистецької спадщини та ефективно презентувати культурні цінності туристам.

Ефективна підготовка фахівців у сфері мистецького країнознавства вимагає застосування інноваційних методичних підходів, використання сучасних освітніх технологій, посилення практичної складової навчання та розробки адекватних форм оцінювання компетентностей. Особливу увагу слід приділяти формуванню не лише когнітивних компетентностей (знання мистецьких стилів, пам'яток, традицій), але й функціональних (вміння аналізувати, проектувати, презентувати), міжкультурних (розуміння культурних кодів, толерантність) та цифрових (використання сучасних технологій) компетентностей.

Подальші дослідження у цій сфері можуть бути спрямовані на розробку детальних навчальних програм з мистецького країнознавства для різних спеціалізацій туристичної галузі, створення інноваційних навчальних матеріалів та технологій, а також вивчення досвіду провідних світових освітніх закладів у підготовці фахівців для культурного туризму.

Література:

- Бейдик О. О. (2001). Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу. Київ : ВПЦ "Київський університет".
- Любіцева О. О. (2002). Ринок туристичних послуг: геопросторові аспекти. Київ : Альтерпрес.
- Ковальчук І. П. (2015). Туристичне країнознавство: регіональний вимір. Київ : Знання.
- Головенкін В. П. (2019). Педагогіка вищої школи. КПП ім. Ігоря Сікорського.
- Скрипченко І. Т. (2019). Інноваційні технології в туристичній освіті. Київ : Освіта.
- Gretzel U., Mazanec J. A. (2022). Innovative technologies in tourism: Artificial intelligence, big data, and beyond. *Tourism Review*, 77(4), 759–774. DOI: 10.1108/TR-09-2021-0418
- Presenza A., Camillo A., Splendiani S. (2021). Digital transformation and innovation in tourism: Challenges and opportunities for destination management. *Journal of Tourism Futures*, 7(2), 145–160. DOI: 10.1108/JTF-09-2020-0161

Femenia-Serra F., Neuhofer B. (2022). Digital tourism entrepreneurship: A systematic literature review of technology-driven innovation in tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(6), 2127–2153. DOI: 10.1108/IJCHM-09-2021-1156

Egger R., Gálvez-Rodríguez M. D. M. (2021). Artificial intelligence and tourism: Critical insights and future perspectives. *Information Technology & Tourism*, 23(3), 427–445. DOI: 10.1007/s40558-021-00209-1

Sigala M. (2022). Tourism and COVID-19 pandemic: Creating transformative research frameworks for future tourism management and marketing. *Journal of Travel Research*, 61(6), 1131–1146. DOI: 10.1177/00472875211041610

References:

Beidyk O. O. (2001). Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: metodolohiia ta metodyka analizu [Recreational and tourist resources of Ukraine: Methodology and method of analysis]. Kyiv: VPC "Kyiv University" [in Ukrainian].

Liubitseva O. O. (2002). Rynok turystychnykh posluh: heoprostorovi aspekty [Tourism services market: Geospatial aspects]. Kyiv: Alterpress [in Ukrainian].

Kovalchuk I. P. (2015). Turystychno krainoznavstvo: rehionalnyi vymir [Tourism regional studies: Regional dimension]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

Holovenkin V. P. (2019). Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of higher education]. KPI im. Ihoria Sikorskoho [in Ukrainian].

Skrypchenko I. T. (2019). Innovatsiini tekhnolohii v turystychnii osviti [Innovative technologies in tourism education]. Kyiv: Osvita [in Ukrainian].

Gretzel U., Mazanec J. A. (2022). Innovative technologies in tourism: Artificial intelligence, big data, and beyond. *Tourism Review*, 77(4), 759–774. DOI: 10.1108/TR-09-2021-0418

Presenza A., Camillo A., Splendiani S. (2021). Digital transformation and innovation in tourism: Challenges and opportunities for destination management. *Journal of Tourism Futures*, 7(2), 145–160. DOI: 10.1108/JTF-09-2020-0161

Femenia-Serra F., Neuhofer B. (2022). Digital tourism entrepreneurship: A systematic literature review of technology-driven innovation in tourism. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 34(6), 2127–2153. DOI: 10.1108/IJCHM-09-2021-1156

Egger R., Gálvez-Rodríguez M. D. M. (2021). Artificial intelligence and tourism: Critical insights and future perspectives. *Information Technology & Tourism*, 23(3), 427–445. DOI: 10.1007/s40558-021-00209-1

Sigala M. (2022). Tourism and COVID-19 pandemic: Creating transformative research frameworks for future tourism management and marketing. *Journal of Travel Research*, 61(6), 1131–1146. DOI: 10.1177/00472875211041610